

**Privalomas mokymas verslo praktinio mokymo firmose
(VPMF) profesinio ugdymo institucijose**

LLP-LdV-TOI-2011-LT-0090

**Verslo praktinio mokymo firma.
Veiklos gairės visiems ir kiekvienam**

2013

UDK 658:377(474.5)
Ve-183

Sudarytojai:

Baciulyte Rima, Dobrianova Irina, Gintenstorfer Andrea, Ignatoniene Danguole, Ignatonis Marius, Mavrudieva Daria, Mockevičiūtė-Azzopardi Austėja, Toetterstroem Beate.

Verslo praktinio mokymo firmų, imituojančių realių bendrovių procesus, veiklos pristatymas.

Informacinis leidinys. – Vilnius: Vilniaus kolegija, „Simulith“ centras 2013 – 36 p.

© „Simulith“ centras, 2013
Leidžiama naudotis nurodant šaltinį

ISBN 978-609-8080-45-2

„Sėkmė nėra paslėpta nuo mūsų. Tai tėra pasirengimo, sunkaus darbo ir mokymosi iš klaidų rezultatas“

JAV valstybės sekretorius Kolinas Pauelas (Collin Powell)

Verslo praktinio mokymo firmoje dirbantys praktikantai

Šis leidinys finansuojamas remiant Europos Komisijai ir atspindi tik autorių požiūrį, todėl Komisija negali būti laikoma atsakinga už bet kokią jame pateikiamos informacijos naudojimą.

TERMINAI

(Kaip jie suprantami ir naudojami šiame tekste)

Verslo praktinio mokymo firma arba VPMF arba VPM firma – virtuali įmonė, kuriai vadovaujama kaip tikrai verslo įmonei su realia jos verslo vystymo tvarka, produktais ir paslaugomis. Kiekviena VPMF prekiauja su kitomis VPMF pasauliniame verslo praktinio mokymo firmų tinkle. VPMF yra praktinio mokymo priemonė ir vieta VPMF praktikantams dirbti ir mokytis naudojant visus dokumentus, procedūras ir programas bei laikantis nacionalinių ekonomikos taisyklių ir teisės aktų, kurių reikia norint valdyti verslą, tačiau nenaudojant realių pinigų ir prekių. Taip lavinami įgūdžiai, kuriuos turėdami praktikantai įgyja daugiau galimybių įsidarbinti.

AT: Übungsfirma, ÜFA

*BG: Учебно-тренировъчна фирма, тренировъчно предприятие
[uchebno-trenirovuchnafirma, trenirovuchnopredpriatie]*

EN: Practice Firm or PF, also known as a practice enterprise, training firm, virtual enterprise or virtual business

VPMF vadovas arba VPMF mokytojas – pedagogas, vadovaujantis VPMF.

AT: Übungsfirmenlehrer/in, Übungsfimentrainer/in

BG: Ръководител на УТФ [rukovoditelnaUTF]

LT: VPMF vadovas arba VPMF mokytojas

EN: PF Trainer, PF teacher, PF manager or PF tutor

VPMF praktikantas arba VPMF darbuotojas – profesinės mokyklos mokinytis, dirbantis ir besimokantis vienoje iš VPMF.

AT: Übungsfirmenmitarbeiter/in

BG: Обучаван, служител в УТФ [obuchavan, slujitel v UTF]

EN: PF Trainee, PF worker or PF employee

VPMF skyrius arba VPMF padalinys – VPMF struktūros dalis. VPMF, kaip ir kiekviena reali įmonė, turi darbo vietas ir savo skyrius arba padalinius. Kadangi dažniausiai mokomasi patalpoje su tam tikromis atskiromis darbo zonomis, VPMF dažniausiai suskirstoma į tam tikrą padalinių skaičių (atskiras darbo vietų zonas), pavyzdžiui, personalo, apskaitos, rinkodaros skyrių, sekretoriaus ir kitas darbo vietas. Kiekvienoje VPMF gali būti skirtingas skyrių skaičius, priklausantis nuo mokymo VPMF programos tikslų.

AT: ÜFA-Abteilung

BG: Отдел в УТФ [otdel v UTF]

EN: PF department or PF division

Partnerinė reali verslo įmonė arba verslo partneris arba mentorius – reali egzistuojanti įmonė, vykdomi tą pačią arba panašią veiklą, kaip ir VPMF. Ji pagal galimybes teikia paramą VPMF, dalindamasi savo patirtimi, patardama ir konsultuodama, suteikdama realių verslo procesų medžiagą ir dokumentus, prekių pavyzdžius, finansinę paramą VPMF praktikantams ir vadovams.

AT: Partnerfirma, Mentorfirma

BG: Партньорска компания, фирма-ментор

[partniorska kompania, firma-mentor]

EN: Partner Company from a real business (PCRB), Business partner or Mentor Company

Profesinė mokykla ar profesinio mokymo įstaiga – švietimo institucija, rengianti mokinius dirbti arba siekti karjeros įvairiais lygiais.

AT: Berufsbildende Schule BBS, Berufsbildende mittlere höhere Schulen

BG: Професионална гимназия, център за професионално обучение

[profesionalna gimnazia, centar za profesionalno obuchenie]

EN: VET School, Vocational school or vocational centre

Centrinis biuras arba VPMF centras – paslaugų centras, vykdamas visas pagrindines makroekonomikos funkcijas (pavyzdžiui, reglamentavimas, mokesčiai, pinigų cirkuliacija ir t. t.) ir organizuojantis operacijas, siekdamas sukurti virtualią ekonominę aplinką visoms VPMF savo šalyje. Centrinis biuras mokymo tikslais imituoja vyriausybės ir finansines įstaigas, tarnaujančias visuomenei. Be centrinio biuro VPMF neturi prasmės egzistuoti.

AT: ÜFA-Zentrale, Servicestelle

BG: Център на УТФ [centar na UTF]

EN: Central Office or CO

„EUROPEN PEN International“ – pasaulinis VPMF tinklas, jungiantis daugiau kaip 7500 VPM firmų 42 šalyse.

Privalomas mokymas VPMF: VPMF yra privalomo mokymo dalis, jeigu:

- nacionalinėje mokymo programoje ji numatyta kaip privalomas dalykas tam tikrai mokyklai, mokyklos tipui ar specialybei ir pan.;
- ji numatyta kaip pasirinktinis nacionalinės mokymo programos dalykas. Dėl VPMF mokymo sprendžia mokykla ar švietimo įstaiga;
- mokykla ar kita švietimo įstaiga nusprendžia pasiūlyti mokiniams praktikos vietą - VPMF. Tada VPMF tampa privalomu mokymo dalyku atitinkamiems mokiniams.

AT: Übungsfirma als verpflichtender Unterrichtsgegenstand

BG: Тренировъчно предприятие в задължителния учебен план

[trenirovuchno predpriatievzadalgitelniauchebenplan]

EN: Mandatory PF

Kiekviena skyriuje tekstiniuose langeliuose pateikiami šalių pavyzdžiai, nuorodos ir geroji praktika.

TURINYS

Įvadas	7
Santrauka	8
1. Verslo praktinio mokymo firmų tinklas ir jo pagrindiniai veikėjai	9
1.1. Verslo praktinio mokymo firma – švietimo dalis	9
1.1.1. Verslo praktinio mokymo firmos apibrėžimas (kas tai yra?)	9
1.1.2. Metodologija (kaip tai veikia)	10
1.1.3. Verslo praktinio mokymo firmos tikslinės grupės (kam ji tarnauja)	11
1.1.4. Verslo praktinio mokymo firmos nauda	11
1.2. Realio verslo partnerinė įmonė	14
1.2.1. Realios verslo partnerinės įmonės apibrėžimas	14
1.2.2. VPMF ryšiai su realiomis verslo partnerinėmis įmonėmis	15
1.3. Centrinis biuras – nacionalinio verslo praktinio mokymo firmų tinklo koordinatorius	16
1.4. „EUROPEN PEN International“ – tarptautinis verslo praktinio mokymo firmų tinklas	17
1.4.1. „EUROPEN PEN International“ apibrėžimas	17
1.4.2. Verslo praktinio mokymo firmų galimybės tarptautiniame tinkle	18
2. Verslo praktinio mokymo firmų veiklos kokybė	19
2.1. Verslo praktinio mokymo firmų mokymo programos	19
2.1.1. Bendrieji aspektai	19
2.1.2. Verslo praktinio mokymo firmos veiklos trukmė	19
2.1.3. Darbo laikas ir grupių dydis	20
2.1.4. Kas veikiama ir ko mokoma verslo praktinio mokymo firmoje	21
2.1.5. Darbo aplinka	22
2.2. Verslo praktinių mokymo firmų veiklos planavimas	22
3. Verslo praktinio mokymo firmos modelio tobulinimas	24
3.1. Švietimo įstaigų bendruomenės požiūris	24
3.2. Rekomendacijos	25
4. Verslo praktinio mokymo firmų sėkmės istorijos	26
Informacijos šaltiniai ir literatūra	34

ĮVADAS

Sveiki atvykę į verslo praktinio mokymo firmų (VPMF) pasaulį. Verslo praktinio mokymo firmos – tai unikali idėja, puoselėjama, vystoma ir sparčiai populiarėjanti visame pasaulyje. Ši koncepcija siūlo trumpiausią kelią siekiant verslumo ugdymo ir praktinio mokymo taikymo įvairiose tikslinėse grupėse, įstaigose ir švietimo lygmenyse.

Šiuo leidiniu VPMF verslo partneriams ir plačiajai visuomenei siekiama išsamiai paaiškinti, kas yra VPMF, kaip ji veikia ir kokią naudą teikia. Pateikiami skirtingų Austrijoje, Bulgarijoje ir Lietuvoje naudojamų praktikų pavyzdžiai.

Projekto partneriai vykdė tyrimus nacionaliniu lygmeniu, siekdami nustatyti esamą situaciją ir su VPMF modeliu susijusias problemas. Kai kurie šių tyrimų duomenys panaudoti šiame leidinyje.

Siekiant padidinti supratimą apie VPMF modelį, jo naudojimą, tobulinimą ir taikymą kaip **privalomo mokymo dalyką profesinio mokymo įstaigose verslo profilio specialybėmis**, yra išleisti dar du leidiniai. Vienas jų – veiklos gairės, skirtos sprendimus švietimo srityje priimančioms asmenims, kitas – veiklos gairės VPMF vadovams.

Verslo praktinio mokymo firmų praktikantai dirba VPMF mugės stende

SANTRAUKA

Verslo praktinio mokymo įmonė yra realios įmonės modelis. VPM firmoje praktikantai mokosi ir įgyja įmonės veiklos procedūrų praktikos. Jie perka ir parduoda produktus, mokosi užmegzti kontaktus su kitomis verslo praktinio mokymo firmomis ir žmonėmis iš įvairių šalių bei dalyvauja nacionaliniuose ir tarptautiniuose renginiuose, pavyzdžiui, prekybos mugėse. Todėl VPMF yra ideali priemonė suteikti tinkamą verslumo ugdymą, o tai reiškia mokinių ekonominio kūrybiškumo, atsakomybės ir nepriklausomumo lavinimą. VPMF mokymo metodas suteikia vieną geriausių galimybių įkvėpti jaunos žmonės verslumo dvasia.

Mokymasis remiantis praktika – visų pripažintas metodas vystyti pagrindinius įgūdžius, kurie yra būtini versle. Viena vertus, besimokantiems naudinga gauti darbo patirties, kita vertus jie atranda juos dominančias sritis ir atskleidžia savo stipriąsias puses, todėl jiems būna lengviau planuoti tolesnį darbo kelią.

Bendradarbiavimas su realaus verslo įmone yra labai svarbus tiek finansinės paramos, tiek žinių suteikimo VPMF darbuotojams aspektu. Dėl **glaudaus bendradarbiavimo tarp VPMF ir realios verslo įmonės** kai kurie VPMF praktikantai baigę mokslus gali gauti darbą partnerinėje įmonėje. Įmonė gali pasinaudoti galimybe mokyti ir stebėti savo būsimus darbuotojus už mažesnę darbuotojų mokymo kainą

VERSLO PRAKTINIO MOKYMO FIRMA tai moderni, sumani, lanksti ir motyvuojanti priemonė visiems ir kiekvienam.

Verslo praktinio mokymo firmos veikia pagal realų verslo pasaulį sumodeliuotoje mokymo aplinkoje, kurioje visi dalyviai (praktikantai) keičiasi vaidmenimis, tokiu būdu lavindami savo įgūdžius ir palengvindami įsidarbinimo kelią.

Verslo praktinio mokymo firmos veikia mokymo aplinkoje, sumodeliuotoje pagal realų ekonomikos pasaulį, kurioje visi dalyviai keičiasi vaidmenimis, tokiu būdu lavindami įgūdžius ir palengvindami įsidirbinimo kelią.

1 skyriuje aprašoma apie verslo praktinio mokymo firmas, jų veiklą ir VPMF tinklą.

1. VERSLO PRAKTINIO MOKYMO FIRMŲ TINKLAS IR JO PAGRINDINIAI VEIKĖJAI

1.1. Verslo praktinio mokymo firma – švietimo dalis

1.1.1. Verslo praktinio mokymo firmos apibrėžimas (kas tai yra?)

VPMF yra praktinė verslo įmonė, įsteigta mokymo tikslais ir apibūdinama šiais pagrindiniais veiklos bruožais:

- **Praktinio mokymosi centras**, kurio misija yra užtikrinti bet kokio amžiaus žmonių profesinį, tęstinį ir praktinį mokymą bei perkvalifikavimą su verslu susijusioms profesijoms įsigyti bendrojo lavinimo, profesinio mokymo įstaigose, aukštosiose mokyklose (kolegijose, universitetuose).
- Švietimo aplinka, kuri atrodo **kaip reali verslo įmonė, vykdanči savo veiklas**, bet neturinti realių pinigų ir prekių. Pagal realaus verslo taisykles vykdomi užsakymai, išrašomos sąskaitos ir tvarkoma finansinė apskaita, įskaitant kreditorius, skolininkus, akcininkus ir t.t.
- **Modernus biuras su keliais padaliniais**. VPMF lanksčiai derina įvairius organizacinius modelius, kurie padeda įgyvendinti užsibrėžtus įmonės tikslus. VPMF organizuojama atsižvelgiant į pagrindinius padalinius: finansų ir buhalterijos, žmogiškųjų išteklių, pirkimo, rinkodaros ir pardavimo.
- Įmonė, **įsteigta ir valdoma VPMF praktikantų**, kuriems vadovauja VPMF vadovas / mokytojas. Imituojant verslo pasaulyje vykstančius reiškinius, VPMF vadovas konsultuoja VPMF praktikantus.
- **VPMF bendradarbiauja su kitomis verslo praktinio mokymo firmomis nacionaliniame ir pasauliniame VPMF tinkle** – sumodeliuotoje ekonominėje aplinkoje. Kiekviena VPMF perka, gamina ir parduoda imitacinėje rinkoje tam tikrą prekių asortimentą. VPMF darbuotojai (praktikantai) prekiauja su kitomis VPMF ir užmezga ryšius su vietos ir užsienio partneriais.
- **VPMF praktikantai dirba kaip VPMF darbuotojai ir gauna virtualius atlyginimus**, kuriuos jie gali išleisti imitacinėje rinkoje kaip klientai. Tokiu būdu užtikrinamas pinigų judėjimas tarp ūkinės veikos sferų.
- Užmezgant kontaktus su kitomis VPMF visame pasaulyje, darbuotojai taip pat **valdo prekių eksportą ir importą**. Su tarptautine prekyba susijusios funkcijos (pavyzdžiui, muitinė, krovinių gabenimas, apmokėjimai ir mokesčiai) yra modeliuojami centrinio biuro.
- **VPMF naudojasi įvairiomis centrinio biuro teikiamomis paslaugomis**.
- VPMF praktikos tikslas yra **lavinti VPMF praktikantų verslumo įgūdžius** pradinėse, pagrindinėse ir vidurinėse mokyklose, profesinio mokymo įstaigose ir mokymosi visą gyvenimą organizacijose, kolegijose, universitetuose ir t. t.

Kadangi modeliuojama verslo įmonės veikla, VPMF praktikantai turi galimybę įgyti praktinių profesinių, socialinių ir techninių įgūdžių.

- **Kiekvienai VPMF vadovauja vadovas.** VPMF dirbantys pedagogai dažnai apibūdinami kaip vadovai, organizatoriai, specialistai, konsultantai ir t. t. VPMF vadovo kvalifikacija apima pedagoginę ir įmonės valdymo sritis, kurios yra ypatingai svarbios rengiant besimokančius jų praktinei veiklai. VPMF vadovo misija yra atskleisti jaunų žmonių norą ir gebėjimą tapti versliais žmonėmis, kurie pradės ir sėkmingai plėtos savo verslą ar socialinę veiklą arba taps novatoriais įvairiose organizacijose.

1.1.2. Metodologija (kaip tai veikia?)

Verslo praktinio mokymo firmoje naudojami šie mokymo bei mokymosi metodai:

- **Verslumo dvasios ir mąstysenos skatinimas.** Siekiama įgyvendinti verslo idėjas vykdant verslo praktinio mokymo firmos veiklą ir suformuoti kūrybingą, sumanią, savarankišką, aktyvią, motyvuotą, komunikabilią, tolerantišką, mąstančią ir vertinančią, atkaklią ir nebijančią rizikuoti asmenybę, gebančią tikėti savo sėkme ir siekti užsibrėžtų tikslų.
- **Mokymasis remiantis praktika arba mokymasis dirbant.** Įgytas teorines žinias siekiama pritaikyti praktikoje, konkrečiose situacijose.
- **Mokymasis iš klaidų.** VPMF praktikantams leidžiama daryti klaidas ir iš jų mokytis.
- **Mokymasis grupėje – mokymasis bendradarbiaujant ir mokantis vieniems iš kitų.** Dirbdami VPMF praktikantai padeda vieni kitiems. VPMF praktikantai dirba kaip VPMF padalinių darbuotojai ir kaip komanda, atsakinga už padalinio veiklos planavimą ir organizavimą bei VPMF tikslų siekimą.
- **Mokymasis atrandant ir mokymasis iš asmeninės patirties bei diskusijų.** VPMF vadovai ir praktikantai aktyviai dalyvauja mokymosi procese. Mokymasis vyksta kaip natūralus procesas, bendraujant tarpusavyje.
- **Mokymasis spręsti problemas.** Praktikantai sprendžia problemas, siekdami suprasti komercines operacijas, jų pasekmes, vertina įmonės valdymo tikslus ir tikslų įgyvendinimo organizavimą, kad padidintų savo indėlį į organizacijos veiklos tobulinimą.
- **Į galimybių paiešką orientuotas mokymasis.** Kiekvienas VPMF praktikantas turi galimybę išreikšti savo nuomonę apie VPMF veiklą bei teikti pasiūlymus kaip ją gerinti. VPMF praktikantai priima sprendimus ir praktikos metu vertina savo pasirinkimo pasekmes.
- **Integruotas mokymasis.** Mokymosi aplinka VPMF leidžia integruotam mokymuisi vykti natūraliai vykdant kasdienes įmonės veiklas VPMF padaliniuose. VPMF firmos struktūra padeda formuoti stiprią komandos dvasią, įžiebiančią VPMF praktikantams veiksmingo integruoto mokymosi siekius, dalijantis žiniomis bei patirtimi, atliekant įvairias užduotis, kad būtų pasiekti bendri VPMF tikslai.
- **Mokymas orientuotas į bendradarbiavimą su realiu verslo partneriu.** VPMF savo ūkine veikla siekia reklamuoti partnerinės realios verslo įmonės produktus ir sprendimus.
- **Mokymas, orientuotas į asmeninio konkurencingumo ugdymą.** VPMF didina asmens sėkmę ir konkurencingumą darbo rinkoje ir telkia dėmesį į praktikantų karjeros planus.

1.1.3. Verslo praktinio mokymo firmos tikslinės grupės (kam jos tarnauja?)

Kiekvienoje šalyje VPMF modelis lanksčiai pritaikomas atsižvelgiant į konkrečių tikslinių grupių poreikius, ugdymo įstaigos užsibrėžtus tikslus bei turimas galimybes sukurti tinkamą verslo aplinką. VPMF yra ideali pradžia rengiant ir surandant sau tinkančią profesiją ar darbą bei siekiant įsteigti savo verslą ir (arba) pradėti karjerą prekybos srityje. VPMF – tai mokymo galimybė:

- **Mokiniamis ir studentams.** Populiariausios VPMF tikslinės grupės yra bendrojo lavinimo ir profesinių mokyklų mokiniai bei aukštųjų mokyklų ir universitetų studentai.
- **Suaugusiems.** VPMF modelis yra gerai pritaikyta suaugusių reintegravimo, pirminio profesinio mokymo ir orientavimo, perkvalifikavimo priemonė tam tikrų tikslinių grupių tęstiniam mokymui. Smulkaus verslo atstovai, bedarbių grupės ir mažos bendruomenės, žmonės su ribotais gebėjimais, po ilgos pertraukos grįžtantys į darbą gali dirbti ir mokytis VPMF. Kai kuriose šalyse VPMF naudojama socialiai pažeidžiamiesiems asmenims arba asmenims su specialiais poreikiais, nes ji suteikia idealią mokymosi aplinką. Joje VPMF praktikantai gali dirbti norimu tempu, nuotolinio mokymosi būdu ir pagal individualius poreikius.
- **Visų amžiaus grupių žmonėms.** Pagrindiniai VPMF elementai gali būti taikomi net pradinėje mokykloje, kur vaikai mokomi kurti VPMF pavadinimą, logotipą, mąstyti apie tai, ką VPMF galėtų veikti ir t. t.
- **Įvairių specialybių žmonėms.** VPMF yra mokymosi metodas ekonomikos ir verslumo, administravimo, apskaitos, IT, personalo ir įmonių valdymo, rinkodaros ir pardavimo, pirkimo, ryšių, transportavimo ir logistikos srityse. VPMF modelis taip pat pritaikytas įvairioms specialybėms, tokioms kaip: buitinių paslaugų teikėjai, meno dirbinių iš odos gamintojai, kirpėjai, siuvimo verslo organizatoriai, kosmetologai, floristai, renginių planuotojai, fotografai, auklės ir t. t. Imituojant gamybos procesus, VPMF gali būti naudojama visose pramonės ir gamybos šakose, akcentuojant administracinius ar komercinius aspektus.
- **Tiems, kurie domisi kokia nors verslo sritimi** nuo didmeninės iki mažmeninės prekybos, įskaitant paslaugų teikimą, laisvai samdomus darbuotojus ir t. t.
- **Tiems, kurie norėtų įkurti savo verslą.**
- **Ieškantiems darbo** ir kitiems asmenims.

1.1.4. Verslo praktinio mokymo firmos nauda

Galima išskirti keletą naudos gavėjų, kurie mokosi VPM firmoje ar suteikia galimybę mokytis VPMF.

VPMF nauda praktikantams:

- VPMF teikia **praktinę patirtį** kuriant ir valdant įmonę, tokiu būdu sudaro sąlygas praktikantams įvertinti savo verslumo įgūdžius ir žinias.
- VPMF moko praktikantus geriau **suprasti verslumo įgūdžių svarbą** jų būsimai karjerai.
- Vienas iš pagrindinių VPMF tikslų yra **praktikantų komandinio darbo įgūdžių lavinimas**. VPMF darbuotojai priima sprendimus, prisiima atsakomybę už jų įgyvendinimą, komandinį darbą bei VPMF pasiekimus. Kadangi VPMF grupė

viename skyriuje gali būti sudaroma iš mokinių, kurie mokosi pagal skirtingas programas, dar vienas teigiamas aspektas yra ryšių tarp VPMF praktikantų užmezgimas, jų tolesnis bendravimas ir bendradarbiavimas.

- VPMF praktikantai **gerina pateikčių (prezentacijų) rengimo ir bendravimo įgūdžius** bei lavina įgūdžius, susijusius su informacinių technologijų naudojimu. Atlikdami praktiką VPMF praktikantai organizuoja įvairius renginius: konferencijas, apskritojo stalo diskusijas, naujų produktų pristatymus, baigiamųjų darbų ir idėjų demonstravimus bei dalyvauja tarptautinėse prekybos mugėse ir konkursuose.
- VPMF praktikantai mokosi **rengti ir pildyti įvairius verslo dokumentus**. VPMF sudaro trys etapai: pasirengimas ir įmonės steigimas, veiklos vykdymas ir dalyvavimas prekybos mugėse bei VPMF veiklos rezultatų finansinės atskaitomybės rengimas ir veiklos rezultatų vertinimas. Praktikantai rengia medžiagą ir dokumentus, susijusius su įvairiais savo VPMF veiklos etapais.
- **Užsienio kalbų mokymasis ir tarpkultūrinis bendravimas** plėtojamas kasdienėje VPMF komandos veikloje, vykdam tarptautinę prekybą, dalyvaujant tarptautinėse VPMF tinklo mugėse.
- VPMF praktikantai taip pat **mokosi įvertinti savo ir kitų grupės narių darbo rezultatus**.
- Po praktikos VPMF praktikantai **labiau pasirengę darbui ateityje** realioje įmonėje.
- VPMF praktikantai, sėkmingai baigę mokymą VPMF, gali gauti **pažymėjimą**. Tose šalyse, kur VPMF yra privalomos mokymo programos dalis, VPMF dalykas gali būti baigiamųjų egzaminų dalis, o rezultatai įtraukiami į mokyklos baigimo diplomą / pažymėjimą.

VPMF nauda mokykloms / ugdymo įstaigoms:

- VPMF išsprendžia sunkumus, su kuriais susiduria mokyklos ieškomoms moksleiviams **praktikos vietų**. Teorinės žinios būtų bevertės, jei atliekant praktiką nebūtų įgyjami praktiniai darbo įgūdžiai.
- VPMF užtikrina **aukštos kvalifikacijos darbuotojų rengimą**, nes naudojami naujausiomis informacinėmis technologijomis ir biuro įranga.
- **VPMF didina mokymo įstaigos tarptautiškumą:**
 - Plečiami mokyklos ryšiai, nes VPMF suteikia galimybę prekiauti su VPMF iš kitų šalių.
 - Rengiami tarptautiniai dokumentai. Tarptautinėje prekyboje naudojamos sutartys, sąskaitos, transportavimo, pakavimo, perdavimo ir daug kitų dokumentų.
 - Vartojamos įvairios užsienio kalbos, susirašinėjant su užsienio VPMF, pildant dokumentus, rengiant reklaminę medžiagą, ieškant informacijos interneto svetainėse ir dalyvaujant renginiuose.
 - Dalyvaujama tarptautiniuose renginiuose. Populiariausios yra tarptautinės VPMF prekybos mugės.
- VPMF suteikia daugiau **galimybių mokytis suaugusius**. Suaugusieji gali būti mokomi VPMF patalpose pagal darbo rinkos mokymo programas, derinant teorines paskaitas ir praktiką VPMF.
- VPMF gali būti naudojama švietimo sistemoje **profesinio orientavimo ir informavimo** tikslais.

- Savo veiklos metu **VPMF reklamuoja švietimo įstaigą vietos, nacionaliniu ir tarptautiniu lygmenimis**, taip didindama mokyklos galimybes rasti nacionalinių ar tarptautinių partnerių įvairiems projektams ir programoms vykdyti.
- Organizuodama įvairius renginius ir integruodama mokymosi galimybes, VPMF **skatina mokyklos bendruomenės bendradarbiavimą**.
- VPMF – tai galimybė **atstovauti švietimo įstaigai** tarptautinėje VPMF prekybos mugėje ir įvairiose nacionalinėse ir tarptautinėse teminėse parodose, konferencijose, seminaruose ir t.t.
- Mokymo procese VPMF suteikia novatoriškumo, patrauklumo ir konkurencingumo, todėl **mokymo programų turinys nuolat atnaujinamas**.

VPMF nauda VPMF vadovams:

Žinių visuomenės iššūkiai diktuoja naują požiūrį į VPMF vadovo vaidmenį. VPMF dirbantys pedagogai dažnai apibūdinami kaip vadovai, organizatoriai, specialistai, konsultantai ir t. t. VPMF vadovo kvalifikacija apima pedagoginę ir įmonės valdymo sritis, kurios yra ypatingai svarbios rengiant mokinius jų praktinei veiklai. VPMF vadovas turėtų turėti darbo patirties realioje verslo įmonėje ir taip pat turi būti kvalifikuotas pedagogas. Darbas VPM firmoje suteikia vadovams galimybių:

- **Tobulinti profesinius ir pedagoginius įgūdžius** kartu su VPMF praktikantais jų praktikos VPM firmoje metu, taip pat dalyvaujant seminaruose ir kursuose, kuriuos organizuoja centrinis biuras.
- Rengti ir **skelbti mokomąją medžiagą**.
- **Dalyvauti nacionalinių ir tarptautinių VPMF tinklų veikloje** – įvairiuose projektuose ir programose.
- **Dalintis patirtimi** įvairiuose VPMF tinklo renginiuose: vadovų mainuose, mokymuose, konkursuose, vertinimuose, mugėse, seminaruose, e-mokymuose, e-konsultacijose.
- **Bendrauti ir bendradarbiauti** su partnerinių realaus verslo įmonių darbuotojais ir vadovais, centrinio biuro darbuotojais ir nacionalinių bei tarptautinių VPM firmų mokytojais ir vadovais.
- VPMF visos veiklos yra grindžiamos praktika, todėl mokytojai praktikantams rengia daug veiksmais grindžiamų užduočių ir gali **padėti kitiems mokytojams** ugdyti verslininkus ir skatinti verslumą.

Motyvuotas, entuziastingas, iniciatyvus ir gerai pasiruošęs organizuoti VPMF veiklą vadovas, užsibrėžęs aiškias užduotis, gebės paskatinti praktikantus įgyvendinti iškelto verslo idėjas VPM firmoje.

VPMF nauda verslui:

- VPMF mokymas skirtas parengti **kvalifikuotus būsimus darbuotojus** ir verslininkus, pasirengusius įžengti į darbo rinką **be poreikio suteikti jiems pradinį mokymą**, bei turinčius VPMF įgytus administravimo, IT, ekonomikos ir kalbos kultūros įgūdžius bei patirtį.
- Verslo įmonės gali **išbandyti idėjas ir inovacijas VPMF tinkle** bei skatinti jaunų žmonių iniciatyvą ir kūrybiškumą jų įmonių naudai.
- Įmonės gali **rinktis kompetentingus asmenis** (kai kuriose šalyse VPMF mokymas laikomas stažuotės programa ir praktinio mokymo programos dalis).
- Įmonės gali **reklamuoti savo produktus ir paslaugas** per VPMF tinklą.

- Verslo įmonės ir VPMF bendradarbiavimas galėtų būti labai derlinga aplinka įmonių socialinės atsakomybės **projektams**.

VPMF nauda visuomenei

Visuomenei reikia naujų švietimo sąvokų ir metodikų, kurios patenkintų XXI amžiaus ekonomikos ir pilietiškumo poreikius. Ilgą istoriją turinti VPMF idėja, kurios esmę sudaro „mokymosi dirbant“ metodas, įrodė savo lankstumą, gebėjimą prisitaikyti ir tvarumą.

VPMF tinklas, kurį remia verslo praktinio mokymo firmų centras, yra aukštos kokybės sistema. VPMF palaiko ryšius su panašiomis institucijomis kitose šalyse, tokiu būdu padedama praktikantams ir mokytojams stipriai plėsti jų akiratį. Norėtume, kad tinkle dalyvautų daug daugiau vidurinio išsilavinimo mokyklų, ir ne tik profesinio mokymo, bet ir akademinės, meno ir sporto mokyklos. Būtina stengtis ir gerinti tokio pobūdžio verslininkystės mokymą, kad būtų galima pamatyti pirmuosius rezultatus verslo požiūriu, tai yra: jaunimo nedarbo lygio mažėjimas, pradedančių įmonių skaičiaus augimas, uždaromų įmonių skaičiaus mažėjimas ir t. t.

Sprendimų priėmėjas
Ūkio ir energetikos ministerija, Bulgarija

VPMF yra kompleksinis mokymo metodas, kuris propaguoja į mokinius orientuotą struktūrizuotą mokymąsi; VPMF turi įtakos visoms dalyvaujančioms šalims, motyvuoja jas; skatina verslumo požiūrį; rengia profesiniam gyvenimui; gilina kitų mokymo programų turinį; skatina individualų mokymąsi (mokymosi tempą, skirtingą mokymosi medžiagą ir t. t.); palaiko ryšius su nemokyklinėmis įstaigomis bei skatina europietišką požiūrį.

Sprendimų priėmėjas
Švietimo, meno ir kultūros ministerija, Austrija

VPMF prisideda prie aukštos kvalifikacijos darbuotojų mokymo. Dirbdami įvairiuose VPMF padaliniuose, praktikantai gali pasitikrinti, ar gerai pasirinko būsimą profesiją ir įgyti praktinių įgūdžių dirbdami virtualioje verslo įmonėje.

Sprendimų priėmėjas
Švietimo ir mokslo ministerija, Lietuva

1.2 Realio verslo partnerinė įmonė

1.2.1. Realios verslo partnerinės įmonės apibrėžimas

VPMF gali būti suformuota įvairių rūšių verslui plėtoti: nuo didmeninės iki mažmeninės prekybos, paslaugų teikimo, įvairių produktų rinkodaros ir gamybos. VPMF veikia: informacinių technologijų ir elektronikos, bankininkystės ir mados, reklamos ir turizmo, amatų ir t. t. srityse. Daugeliu atvejų jos taikosi prie vietos rinkos poreikių ir ieško realių verslo rėmėjų arba partnerinių įmonių. Todėl kiekvienas **VPMF vadovas yra atsakingas už ryšių su socialiniais partneriais** (įmonėmis, asociacijomis ir kitomis organizacijomis) **palaikymą ir bendradarbiavimą**.

Visos VPMF veiklos vykdomos taip, kad VPMF praktikantai būtų rengiami atsižvelgiant į rinkos ir ekonomikos poreikius bei informacinių technologijų raidą.

Dauguma **VPMF turi partnerį – realią verslo įmonę**. Realio verslo partnerinė įmonė gali **padėti VPMF įvairiais būdais**:

- Leisti naudoti įmonės duomenis mokymo tikslais (pvz., kainoraščiai)
- Konsultuoti VPMF vadovus ir praktikantus.
- Padėti organizuoti gamybą.
- Vertinti praktikanto veiklos rezultatus.
- Suteikti finansinę paramą įvairiems VPMF renginiams (pvz., prizus).
- Teikti reklaminę medžiagą.
- Teikti praktikos / stažuotės programas.
- Aprūpinti raštinės reikmenimis.

Remiantis VPMF vadovų apklausos rezultatais, pagrindinės priežastys, **dėl kurių įmonės tampa VPMF rėmėjais**, yra šios:

- įvaizdis, ryšiai, papildoma įmonės bei prekinio ženklo reklama;
- asmeniniai santykiai bei VPMF vadovo ar praktikantų iniciatyva;
- susidomėjimas VPMF veikla ir bendradarbiavimas projektuose.

1.2.2. Verslo praktinio mokymo firmos ryšiai su realiomis verslo partnerinėmis įmonėmis

VPMF naudinga realiai verslo partnerinei įmonei gali būti tokiais būdais:

- reklamuoti prekes ar paslaugas nacionalinėse ir tarptautinėse mugėse ir seminaruose, VPMF interneto tinklapiuose arba reklamose;
- rengti lankstinukus ir kitą reklaminę medžiagą;
- bendradarbiauti rengiant apklausas;
- padėti mugėse, pristatymuose ir t.t.;
- ieškoti potencialių klientų;
- siūlyti praktikantų pagalbą įmonių produkcijai platinti;
- atlikti įvairius darbus ir užduotis (pavyzdžiui, įmonių atstovai pateikia VPMF praktikantams realią situaciją, išskeldami vienokią ar kitokią problemą, o praktikantai turi surasti galimus šios problemos sprendimus. Išanalizavus juos, geriausi sprendimai galėtų būti taikomi įmonių verslo veikloje);
- bendradarbiauti ES ir nacionaliniuose projektuose. VPMF tinklas gali būti puiki vieta išbandyti naujų IT efektyvumą prieš taikant jas realio verslo partnerinėje įmone.

Realios verslo partnerinės įmonės dažnai siūlo darbą VPMF praktikantams, kurie įgijo daug patirties praktikos VPMF metu.

Kartais partnerystė tarp VPMF ir realios verslo partnerinės įmonės įforminama sutartimi, ilgalaikiu bendradarbiavimu švietimo ir (arba) mokymo srityje arba organizuojant praktinį mokymą VPM firmoje ir reklamuojant realią verslo partnerinę įmonę.

Bendradarbiavimas su darbdaviais padeda praktikantams įtvirtinti jų teorines žinias praktikoje, nes **realaus verslo partnerinė įmonė siūlo** tai, ko VPMF labiausiai reikia: **teorinių ir praktinių žinių, įskaitant patarimus ir materialinę paramą**.

Siekdama efektyvesnio bendradarbiavimo, VPMF turi atsiverti darbo pasauliui ir gauti visą reikalingą informaciją apie savo veiklą arba idėjas iš supančios aplinkos.

Patikima partnerystė tarp VPMF ir realios verslo partnerinės įmonės užtikrina VPMF veiklos įvairovę bei inovacinius pokyčius.

1.3. Centrinis biuras – nacionalinio verslo praktinio mokymo firmų tinklo koordinatorius

Kiekviena šalis, kurioje egzistuoja VPMF tinklas, turi paslaugų centrą, vadinamą Nacionaliniu centriniu biuru arba VPMF centru. VPMF vadovai ir praktikantai žino, kas yra centrinis biuras ir kokias paslaugas jis teikia.

Centrinis biuras **yra svarbi švietimo aplinkos nacionaliniame VPMF tinkle dalis**. Kaip paslaugų centras, jis gali **turėti skirtingas funkcines sistemas**, atsižvelgiant į konkrečius nacionalinės švietimo sistemos tikslus.

Dauguma centrinių biurų **koordinuoja ir tobulina VPMF veiklą**, teikia VPMF **vadovams pradinio ir tęstinio mokymo paslaugas, organizuoja** reguliarius kasmetinius **renginius** – tarptautines VPMF prekybos mugės, VPMF vadovų seminarus, įgyvendina tarptautinius **VPMF standartus** šalies mokymo programose.

Tarptautinis VPMF tinklas yra puiki vieta bendradarbiauti ir įgyvendinti įvairius projektus. Centrinis biuras suteikia puikias galimybes inicijuoti ir nuolat plėtoti VPMF modelį tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu lygmeniu.

Bendravimas tarp VPMF ir jos praktikantų vyksta pasitelkus įvairias priemones. Centriniai biurai VPM firmoms teikia paslaugas internetu.

Visame pasaulyje **VPMF tinklo veikla organizuojama ir vykdoma pagal centrinių biurų nustatytas gaires**.

Austrijos VPMF centras vadinamas **ACT**. ACT įkūrė Švietimo ministerija 1993 metais, VPMF nuolat integruojama į Austrijos verslo mokyklų mokymo programas.

ACT yra vienas iš „EUROPEN PEN International“ steigėjų (1997).

ACT teikia šias paslaugas: banko, registro, mokesčių, socialinio draudimo, pašto, muitinės, transporto, verslo registro, teismo, pašto paslaugų teikėjo, interneto parduotuvės, prekybos centro, konkursų, užsienio kalbų biuro bei VPMF vadovų mokymo paslaugas.

Kadangi Austrijos centrinis biuras yra sertifikuotas pagal ISO 9001 standartą, kasmet vykdoma klientų apklausa, atliekamas auditas. VPMF praktikantai ir vadovai turi galimybę internete įvertinti skirtingas ACT teikiamas paslaugas.

Austrijos centrinis biuras ir (arba) VPMF vadovų nuolatinė darbo grupė organizuoja įvairius konkursus, pavyzdžiui:

- VPMF kokybės sertifikato pagal ONR 42000 suteikimas;
- konkursų VPMF mugėse (pavyzdžiui, geriausia reklama, geriausias standas) organizavimas;
- konkursų VPMF tinkle (geriausia reklaminė akcija, geriausia interneto svetainė, slaptas pirkėjas, geriausia partnerystė su realia įmone) organizavimas.

Austrijos centrinis biuras visas paslaugas teikia internetu.

Išsamiau: www.act.at.

BUCT – Bulgarijos VPMF centras, įkurtas 1995 metais. 1999 metais BUCT tapo Švietimo ministerijos padaliniu, 2002 metais „EUROPEN PEN International“ nariu. Jis koordinuoja ir vysto nacionalinį VPMF tinklą; moko, sertifikuoja ir konsultuoja VPMF mokytojus ir vadovus; imituoja pagrindinių valstybės institucijų darbą VPM firmoms (e-valdžia); organizuoja mokėjimus tarp VPMF; vertina VPMF ir praktikantus pagal „EUROPEN PEN International“ kokybės standartus; organizuoja renginius ir konkursus praktikantams; pristato nacionalinį tinklą tarptautiniuose forumuose; skatina ir plėtoja VPMF koncepciją nacionaliniu lygmeniu.

Bulgarijos centrinis biuras teikia 15 specializuotų paslaugų ir registrų funkcijų: centrinis bankas, finansinės priežiūros komisija, registro tarnyba, verslo registras, statistikos registras, pajamų tarnyba, asmens duomenų apsaugos komisija, vertybinių popierių birža, patentų biuras, mokyklų registras, 3 sertifikavimo registrai, verslo katalogas.

Bulgarijoje VPMF vertinimas paprastai atliekamas prieš ir per kasmetinę prekybos mugę „TF FEST“. Vertinimą atlieka įvairių įstaigų specialistai iš universitetų, verslo įmonių, Ūkio ministerijos ir nevyriausybinių organizacijų. Darbo grupės, kurias sudaro mokytojai ir šių organizacijų atstovai, parengia kriterijus ir vertinimo anketas. Kitas metodas yra sertifikavimas pagal „EUROPEN PEN International“ kokybės kriterijus.

Išsamiau: www.buct.org

VPMF centras, koordinuojantis VPMF veiklą **Lietuvoje**, vadinamas „**Simulith**“ centru. Jis buvo įkurtas 1994 metais. Nuo 1999 m „Simulith“ centras yra pasaulinio VPMF tinklo – „EUROPEN PEN International“ – narys. Šiuo metu Lietuvoje savo veiklą vykdo 52 VPM firmos..

Pagrindinės verslo paslaugų grupės, kurias centrinis biuras imituoja Lietuvos tinklui: bankas, įmonių registras, mokesčiai, socialinis draudimas, paštas, muitinė, žiniasklaida, prekyba, patentų biuras ir transportas.

Lietuvoje VPMF ir jų praktikantai vertinami keliais būdais:

- VPMF mugėse. Geriausios VPMF komandos atrenkamos pagal nustatytus kriterijus;
- vertinami metiniai VPMF veiklos rezultatai „Simulith“ centre;
- VPMF praktikantų vertinimas atliekamas remiantis „EUROPEN PEN International“ bendrais kokybės standartais.

Lietuvos VPMF centras teikia internetines paslaugas: publikuojama informacija interneto svetainėje, leidžiamas elektroninis naujienų laikraštis, atliekami tarptautiniai sandoriai, išduodami VPMF baigimo pažymėjimai, prekiaujama internetu.

Daugiau informacijos rasite interneto svetainėje: www.sl.viko.lt

1.4. „EUROPEN PEN International“ – tarptautinis verslo praktinio mokymo firmų tinklas

1.4.1. „EUROPEN PEN International“ apibrėžimas

„**EUROPEN PEN International**“ yra didžiausias ir sėkmingiausias **praktinio verslumo ugdymo tinklas**. 230 000 žmonių per metus įgauna patirties dirbdami šiame VPMF tinkle. Remiantis VPMF modelio principais veiksmingai įgyvendinama

„tikroviškos prekybos“ koncepcija. VPMF suteikia praktikantams, siekiantiems tapti verslininkais arba surasti gerą darbą, pažangiausią praktinį mokymą. Didelis susidomėjimas praktiniu verslumo ugdymu ir mokymu pakeitė tūkstančių absolventų gyvenimus.

„EUROPEN PEN International“ **misija yra remti, koordinuoti ir plėtoti paslaugas**, didinant veiklos, vykdomos jo narių nacionaliniuose tinkluose, vertę; **skatinti ir stiprinti mokymosi imitacinėje aplinkoje modelį; remti** jaunų žmonių ir suaugusiųjų **profesinį mokymą ir tolesnį mokymą** VPM firmose.

„EUROPEN PEN International“ tinkle nustatyti minimalūs VPMF ir praktikantams taikomi kokybės reikalavimai. **Sukurti du kokybės pažymėjimai**, vienas jų skirtas **VPM firmoms**, t. y. jų praktiniam veiklos organizavimui, mokymosi turiniui ir orientavimui, kitas - skirtas **VPMF praktikantams**. Praktikos VPMF metu įgytos pagrindinės kompetencijos iš esmės atitinka mokymosi visą gyvenimą kompetencijas, kaip apibrėžta Europos Sąjungos teisės aktuose.

„EUROPEN PEN International“ **nariai yra įvairių šalių centriniai biurai**, remiami ir (arba) veikia švietimo įstaigose, pramonės ir prekybos rūmuose, universitetuose ir kolegijose ar nacionalinėse švietimo ir darbo ministerijose. Šalys narės (2013 m. duomenys):

- Tikrosios narės: Australija, Austrija, Belgija, Brazilija, Kanada, Kinija, Danija, Suomija, Prancūzija, Vokietija, Didžioji Britanija, Italija, Malaizija, Nyderlandai, Lenkija, Slovakijos Respublika, Slovėnija, Švedija, Ispanija, Šveicarija, JAV.
- Asocijuotosios narės: Liuksemburgas, Rusija.
- Ribotosios narės: Argentina, Bulgarija, Čekijos Respublika, Lietuva ir Rumunija.
- Kuruojamos šalys (būsimos narės): Albanija, Bosnija ir Hercegovina, Gruzija, Estija, Indija, Indonezija, Kosovas, Makedonija, Moldova, Juodkalnija, Norvegija, Serbija, Singapūras, Pietų Korėja.

<http://cms.europen.info>

1.4.2. Verslo praktinio mokymo firmų galimybės tarptautiniame tinkle

Pagrindiniai pasaulinio tinklo **privalumai VPM firmai**:

- **bendravimas** įvairiomis užsienio kalbomis;
- **dalijimasis** gerąja patirtimi ir novatoriškomis idėjomis;
- tarptautinių ryšių ir kontaktų **užmezgimas**;
- **prieiga** prie mokymo išteklių;
- **dalyvavimas** interneto forumuose;
- verslo praktikos pristatymas ir **sklaida** įvairiose šalyse;
- žinių ir įgūdžių, kurie skatina didesnę VPMF modelio lankstumą, **tobulinimas**;
- realių verslo valdymo įrankių **naudojimas**;
- **dalyvavimas** tarptautiniuose renginiuose ir konkursuose.

Labai svarbu, kad švietimo sistemoje būtų įdiegta ir visos suinteresuotos šalys turėtų patikimą mokymosi rezultatų vertinimo sistemą. Kokybės sistema ir kokybės standartai, taikomi VPMF veiklai, apjungia verslo procedūras ir rezultatus su švietimo sistemoje įgyvendinamomis procedūromis ir rezultatais. Politinių institucijų ir verslo bei visuomenės, kaip visumos, vaidmuo yra labai svarbus siekiant VPMF mokymo tobulėjimo ir tvarumo.

2 skyriuje aprašytos galimos mokymo programos ir planai, numatyti ir jau įgyvendinti švietimo sistemose Austrijoje, Bulgarijoje ir Lietuvoje.

2. VERSLO PRAKTINIO MOKYMO FIRMŲ VEIKLOS KOKYBĖ

2.1. Verslo praktinio mokymo firmų mokymo programos

2.1.1. Bendrieji aspektai

Kiekviena mokymo įstaiga, kurioje veikia VPMF turi pritaikyti ją prie savo situacijos. **Rekomendacijos:**

- Žinoti, kad beveik visos mokymo programos gali būti integruojamos į VPMF veiklą.
- Atsižvelgti į tai, kad VPMF skirtos įvairaus amžiaus ir išsilavinimo praktikantams.
- Pageidautina, kad prieš pradedami praktika, VPMF darbuotojai būtų susipažinę su šiais teoriniais dalykais: ekonomikos ir verslo pagrindai, buhalterinė apskaita, bendrasis ir personalo valdymas, rinkodara ir komercija, teisės pagrindai, informacinės technologijos, užsienio kalbos ir dokumentų valdymas.
- VPMF gali būti rengiami praktikantai iš įvairių mokymosi mokymo programų, dirbantys mišrioje 10–15 praktikantų grupėse su vienu vadovu arba didesnėse grupėse su dviem vadovais.
- Nustatyti VPMF darbo laiką ir sudaryti darbo grafiką mokslo metams.
- Apskaičiuoti bendrą valandų per savaitę ir praktikos valandų kiekvienai VPMF praktikantų grupei skaičių.
- Apibrėžti praktikantų grupių dydį VPM firmoje.
- Nustatyti mokymosi tikslus ir turinį pagal specialybes bei tikslines grupes.

2.1.2. Verslo praktinio mokymo firmos veiklos trukmė

VPMF veiklos trukmė gali skirtis. Tai priklauso nuo VPMF mokymo tikslų ir mokyklos galimybių suderinti ir paskirstyti VPMF darbo laiką. VPMF veiklos trukmė gali būti:

- **Vieneri pilni mokslo metai vienai grupei.** Šiuo atveju VPMF veikla susideda iš 3 etapų: firmos kūrimas; veiklos vystymas; finansinių ataskaitų rengimas ir rezultatų apibendrinimas. **Grupė paprastai renkasi vieną ar kelis kartus per savaitę** VPMF patalpose.
- **Penkios ar šešios savaitės,** kai VPMF praktikantai gali susitikti VPM firmoje **kiekvieną dieną po 6 valandas.** Šį modelį sudaro keli etapai: verslo vystymas ir dalyvavimas VPMF mugėje, finansinių ataskaitų rengimas ir rezultatų

vertinimas. VPMF būna steigama tik veiklos pradžioje su pirma VPMF praktikantų grupe. Kitos grupės perima ir tęsia jau pradėtą darbą.

- **Kiti variantai pagal mokyklos poreikius.**

Austrijoje VPMF paprastai steigama tik vieną kartą ir veikia visą laiką daug metų. Darbuotojai keičiasi kiekvienais mokslo metais arba suaugusiųjų mokymo grupėse – su kiekviena nauja kurso grupe. Todėl žinių valdymas ir VPMF veiklos perimamumas yra labai svarbūs klausimai.

VPMF tinkle egzistuoja daug VPMF modelių pagal praktikantų poreikius, profesinio mokymo mokyklų organizacines galimybes ir t. t.

Bulgarijoje VPMF gali būti steigama tam tikram laikotarpiui, pavyzdžiui, 3 metams. Pirmaisiais metais (I kurse) vyksta supažindinimas su VPMF veikla, pasiruošimas, įmonės registravimas centriniame biure, turint 1 ar 2 pamokas per savaitę. Antrais metais toliau vystoma VPMF veikla (prekiaujama su kitomis VPMF, dalyvaujama VPMF mugėje), turint 2–3 pamokas per savaitę, o trečiaisiais metais (III kurse) atliekamas veiklos rezultatų vertinimas, rengiamos ataskaitos, vykdoma tarptautinė prekyba.

Lietuvos VPM firmos dirba panašiai kaip Austrijos. Jos steigiamos vieną kartą, o veikla perimama įvairių VPMF praktikantų grupių.

2.1.3. Darbo laikas ir grupių dydis

Rekomendacijos:

- **Vienai VPMF praktikantų grupei skirti 120–200 darbo valandų.** Tai priklauso nuo VPMF tikslų, praktikantų specialybių pasirinktos struktūros (skyrių skaičiaus), integruotų mokomųjų dalykų.
- **Visas VPMF skirtas valandas per savaitę išdėstyti viena po kitos per vieną dieną,** nes tik taip užtikrinamas darbo proceso efektyvumas ir tęstinumas.
- Praktikai VPM firmoje skirti **nuo 3 iki 6 valandų per dieną,** tačiau tai priklauso nuo valandų išdėstymo per mokslo metus.
- Jei VPMF turi vieną vadovą, sudaryti sąlygas jam dirbti su **ne daugiau kaip 15 VPMF darbuotojų vienu metu.** Todėl didesnes grupes galima suskirstyti į dvi mažesnes grupes arba sudaryti dideles grupes su vienu VPMF vadovu ir keliais mokytojais, besispecializuojančiais apskaitos, prekybos ir personalo valdymo srityse.

Austrijos VPMF grupėse paprastai dirba praktikantai iki 16 metų su vienu VPMF vadovu, o vyresni nei 16 metų - su dviem VPMF vadovais, bet nebūtinai su tam tikrų sričių specialistais, kuriojančiais VPMF padalinius. Taip pat dažnai bendradarbiauja verslo ir užsienio kalbų mokytojai. Universitetuose dėstytojai gali spręsti, kaip organizuoti darbą VPMF. Suaugusiųjų mokymo grupėse gali būti taikomi įvairūs VPMF valdymo modeliai, pavyzdžiui, darbo laikas iki 30 val. per savaitę. Profesinio mokymo mokyklose VPMF minimumas yra **120 valandų be** teorinių ar integruotų dalykų.

Bulgarijoje VPMF pamokos yra planuojamos ir vertinamos kaip verslo projektas su trumpalaikiais, vidutinės trukmės ir ilgalaikiais tikslais. Visos šios pamokos planuojamos atsižvelgiant į turimą laiką ir yra integruotos su kitais mokykloje dėstomais dalykais, bet kartu atsižvelgiant į VPMF praktikantų galimybes ir išsilavinimą. Jeigu taikomas privalomas VPMF mokymas, mokymo programa gali būti pratęsta ir pilnai įgyvendinta papildomai pridedant pamokų iš pasirinkamųjų ar kitų mokomųjų dalykų.

Lietuvos VPMF mokymo trukmė svyruoja nuo 40 iki 200 valandų kiekvienai VPMF praktikantų grupei. VPMF mokymo programą galima paskirstyti per mokslo metus taikant trumpesnę ar ilgesnę darbo laikotarpį kiekvienoje VPMF.

2.1.4. Kas veikiama ir ko mokoma verslo praktinio mokymo firmoje

Kiekvieną dieną VPM firmoje iškyla daug netikėtų situacijų, nes tam įtakos turi kitų VPMF užsakymai, pasiūlymai, VPMF vadovo numatytos užduotys. Paprastai VPMF praktikantai vykdo šias veiklas:

- darbuotojų įdarbinimas, skyrimas į VPMF padalinius;
- asmens bylų tvarkymas bei jų nuolatinis atnaujinimas;
- darbuotojų darbo laiko žiniaraščių pildymas;
- gaunamos ir siunčiamos korespondencijos registravimas ir siuntimas;
- darbuotojų susirinkimų ir kitų renginių organizavimas;
- informacijos apie įstatymų, norminių dokumentų, reglamentuojančių įmonės veiklą rinkimas ir pritaikymas;
- VPMF įvaizdžio kūrimas;
- reikalingų prekių ar paslaugų poreikių tyrimai ir tiekėjų atranka;
- kitų VPMF katalogų užsakymas;
- pasiūlymų registravimas ir pirkimo dokumentų tvarkymas;
- duomenų apie operacijas kaupimas ir valdymas;
- atsakymas į su prekyba susijusius laiškus ir skundus;
- gautinų prekių ir paslaugų kontrolė;
- muitinės importo ir eksporto dokumentų pildymas;
- kainų, mokėjimo sąlygų bei prekių ir paslaugų tiekimo reikalavimų nustatymas;
- katalogų ir reklaminių lankstinukų dizaino kūrimas;
- pasiruošimas VPMF mugėms, dalyvavimas jose ir rezultatų apibendrinimas;
- verslo planų rengimas;
- rinkos analizė;
- visuomenės nuomonės apie firmos prekes ir paslaugas formavimas;
- apskaitos programos naudojimas;
- įmonės mokesčių apskaičiavimas ir mokėjimas;
- draudimo reikalų tvarkymas;
- personalo tyrimų organizavimas.

VPMF praktikantai turėtų keistis pareigomis ir padaliniais, įskaitant žmoniškųjų išteklių, finansų, pirkimo, rinkodaros ir pardavimų padalinius.

2.1.5. Darbo aplinka

VPMF turi veikti kaip **realios verslo aplinkos atspindys**:

- **VPMF patalpos turėtų atrodyti kiek įmanoma panašios į realios įmonės biurą.**
- **VPMF procesai, produktai ir paslaugos – kuo tiksliau imituoti verslo įmonės procesus, produktus ir paslaugas.**

VPM firmoje kiekviena veikla duoda akivaizdžių rezultatų. Tai pagrindinis privalumas ir pagrindinis skirtumas, palyginti su tradiciniu mokymu. Todėl VPMF vadovai turi pažangias priemones, kurias jie gali naudoti sudarydami VPMF praktikantams spręstinas verslo situacijas. Užduotis tampa iššūkiu sprendžiant problemas. Užduočių ir problemų šaltiniai gali būti kiti VPMF darbuotojai, VPMF vadovas, tiekėjai ir klientai pasaulinėje VPMF rinkoje, įskaitant centrinį VPMF biurą ir verslo partnerius. Tai reiškia, kad kai kurios VPMF veiklos gali būti žinomos patyrusiems vadovams ir praktikantams, tačiau rezultatai yra sunkiai nuspėjami. Tai sąlygoja nuolatinį pokyčių ir inovacijų VPMF veikloje.

VPMF mokymosi aplinką galima apibūdinti taip:

- VPMF vadovai ir praktikantai aktyviai dalyvauja mokymosi procese;
- mokymasis suvokiamas kaip natūralus darbo VPMF procesas;
- visi asmeniniai įgūdžiai, savybės ir gebėjimai gali būti tobulinami dirbant VPMF;
- gebėjimas dirbti komandoje, kurį darbdaviai vis labiau vertina kaip labai svarbų gebėjimą, yra mokymosi VPM firmoje pagrindas;
- aplinka VPM firmoje yra dinamiška ir dažnai gali būti nenuspėjama;
- VPMF praktikantai turi jausti, kad jie dalyvauja mokymo procese, kuris skiriasi nuo įprasto mokymo pamokose sampratos.

2.2. Verslo praktinių mokymo firmų veiklos planavimas

VPMF **veiklos planavimas** yra viena iš **pagrindinių jos valdymo sričių**. Skirtingose šalyse VPMF veikla planuojama įvairiais būdais.

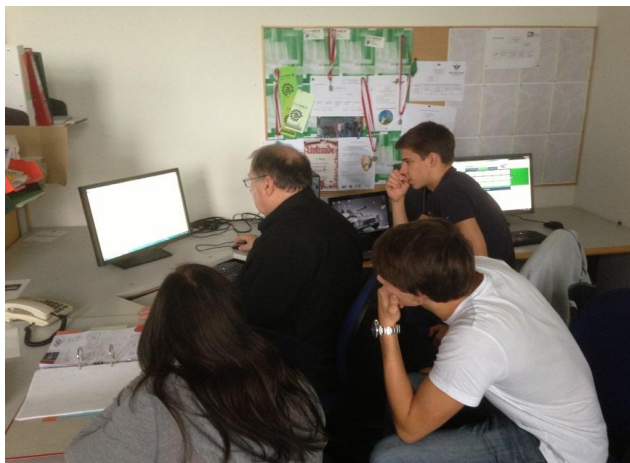
Austrijoje VPM firmos vadovų užduotis ir pareigas nustato VPM firmos nuolatinė darbo grupė, bendradarbiaudama su Graco universiteto verslo ir žmoniškųjų išteklių mokslo institutu. Jų pagrindas yra:

- VPMF metodo vaidmuo, siekiant atskleisti individualius praktikantų įgūdžius;
- mokymas ir mokymasis dinamiškoje „realaus darbo pasaulio sistemoje“;
- VPMF veikla yra vertinama pedagoginiu ir verslo įmonės vystymo požiūriu;
- pagrindinis VPMF vadovų tikslas yra mokymosi aplinkos ir įmonės formavimas.
- VPM firmos mokymo procesas grindžiamas dvigubu uždaru ciklu (*Demingo ratas*: planuok-daryk-tikrink-veik), ir mokytojo uždavinys yra organizuoti šį procesą dirbant VPM firmoje.

Bulgarijoje VPMF planuojama atsižvelgiant į du pagrindinius aspektus, susijusius su VPMF vadovo pedagoginiais tikslais ir vykdomo verslo steigimo ir plėtros planavimu. Kadangi VPMF veikla trunka ne daugiau kaip 1–3 metus, praktikantai negali užsibrėžti ilgalaikių tikslų savo įmonėms, tačiau jie gali pasinaudoti firmoje įgyta patirtimi, kai jie rengia verslo planą profesinio mokymo įstaigos baigiamiesiems egzaminams.

Lietuvoje VPMF veiklos planavimą sudaro trys etapai:

- Verslo plano rengimas (verslo pradžios etapas). VPMF praktikantai pradeda nuo idėjos paieškos, situacijos analizės, surenka informaciją apie numatomo verslo poreikius Lietuvoje. Verslo planas padeda pasirinkti veiklos kryptį, apibendrinti verslo privalumus ir trūkumus, numatyti plėtros galimybes. Tai vienas iš būdų pristatyti savo verslo idėją potencialiam partneriui iš realios verslo įmonės, rasti išorinius VPMF finansavimo šaltinius.
- Veiklos planavimas kiekvieniems mokslo metams (veiklos vykdymas). VPMF veikla planuojama kiekvieniems metams naujųjų mokslo metų pradžioje remiantis ankstesnių metų patirtimi ir inovacijomis. Siekiama pagerinti praktinio mokymo kokybę, laikantis profesinės kvalifikacijos ir kompetencijos reikalavimų.
- Veiklos apibendrinimas ir analizė. (baigiamasis etapas). Pasibaigus mokslo metams visi praktikantai VPMF apibendrina ir analizuoja rezultatus, išsiaiškina, kokių klaidų buvo padaryta ir kokia patirtis buvo įgyta kiekviename padalinyje. Ataskaitoje taip pat akcentuojamos VPMF veiklos stipriosios pusės ir nustatomi veiklos tobulinimo aspektai.

VPMF praktikantai dirba kartu su VPMF vadovu

Savarankiškas VPMF praktikantų darbas

VPMF praktikantų verslo susitikimas

Praktiniai užsiėmimai su VPMF praktikantais

Sparčiai daugėjant informacijai, kintant visuomenės poreikiams ir diegiant švietimo inovacijas atsirado naujų mokymo ir mokymosi metodų. VPMF, kaip verslumo įgūdžių generatorius, reaguoja į kintančias rinkos sąlygas, todėl išliks aktuali dabar ir ateityje. Verslumo mąstysenos skatinimas, kvalifikuoto, atsakingo ir gerai parengto personalo rengimas turi didžiulę naudą visuomenei. Tai VPMF modelio esmė.

3 skyriuje aprašoma VPMF modelio tobulinimo galimybės.

3. VERSLO PRAKTINIO MOKYMO FIRMOS MODELIO TOBULINIMAS

Šiame projekte dalyvaujančios šalys atliko tyrimą, sutelkdamos dėmesį į dabartinę situaciją VPM firmose ir pagrindinių veikėjų nuomonę apie tolesnio modelio vystymo galimybes. Tyrimas parodė, kad verslumo ugdymas yra laikomas viena iš pagrindinių priemonių, skirtų skatinti ekonominę veiklą ir sėkmingą asmens įsiliejimą į darbo rinką. Savo esme **VPMF yra svarbi verslumo ugdymo dalis.**

Austrijoje verslumo ugdymas yra neatsiejama beveik kiekvienos profesinio mokymo įstaigos mokymo programos dalis. Austrijoje laikomasi požiūrio, kad mokytojo kvalifikacija yra esminis aspektas siekiant sėkmingai įgyvendinti VPMF mokymo ir mokymosi metodą.

Bulgarijoje verslumo ugdymas įtrauktas į visas profesinio mokymo įstaigų mokymo programas nuo 2009 metų. Jį planuojama įtraukti į žemesnes pakopas bei bendrojo lavinimo mokyklas. Bulgarija pripažįsta VPMF, kaip praktinio mokymo, svarbą ir pabrėžia Švietimo ir mokslo ministerijos vaidmenį tvariam VPMF vystymuisi.

Lietuva siekia integruoti VPMF, kaip praktinio verslumo ugdymo metodą, į nacionalinę švietimo sistemą, įgyvendindama Europos sąjungos projektus. Svarbu turėti dvi skirtingas VPMF mokymo programas. Viena programa - VPMF privalomas mokymas - skirta verslo specialybių mokiniams, o antra – kitų specialybių mokiniams kaip pasirenkamas modulis arba kaip mokinio profesinio orientavimo galimybė.

3.1. Švietimo įstaigų bendruomenės požiūris

Tyrimai rodo, kad **praktikantai mato pridėtinę VPMF vertę**, nes firma gerina jų praktinius įgūdžius ir gebėjimus, taikant juos individualiame ir komandiniame darbe. VPMF suteikia geresnes galimybes valdyti laiką, įsipareigojimus, sudaro sąlygas iniciatyvai, asmeniniam ir profesiniam tobulėjimui bei karjeros planavimui.

Siekiant užtikrinti kokybišką mokymąsi VPM firmoje, labai svarbu turėti gerai parengtus VPMF vadovus, geras, nuolat atnaujinamas informacines technologijas ir biuro įrangą bei pakankamai laiko, skiriamo praktiniam profesijos mokymui. **Praktikantai norėtų praleisti daugiau laiko mokydami VPMF.**

Motyvuoti ir entuziastingi VPMF vadovai žino mokymo VPMF poreikius, problemas ir stiprybes. **VPMF vadovai turėtų siekti į mokymo procesą įtraukti praktikantus, jų tėvus, verslo įmones.**

Mokymosi sąlygų gerinimas bei **VPMF modelio tobulinimas** labai **priklauso** nuo **pastovaus** šio mokymo modelio planavimo ir finansavimo. O **lankstus ir pozityvus** mokyklos bendruomenės požiūris į VPMF veiklą ir jos pokyčius turėtų tapti svarbiausiu verslumo ugdymo modelio bruožu.

Visose šalyse VPMF yra labai svarbi mokyklai, todėl, profesinių mokyklų direktorių nuomone, VPMF veiklai bei privalomam VPMF modelio įdiegimui verslo ir administravimo srities profesinio mokymo programose turėtų būti skiriama didesnė finansinė parama. Austrijos, Bulgarijos ir Lietuvos profesinio mokymo įstaigose VPMF yra unikalus pardavimo pasiūlymas (*Unique selling point*). Todėl turėtų būti **glaudžiau bendradarbiaujama su realiomis verslo įmonėmis** ir **daugiau investuojama į tęstinį VPMF vadovų profesinį tobulėjimą**.

3.2. Rekomendacijos

VPMF veiklos funkcionalumas ir tęstinumas yra svarbiausieji šio verslumo ugdymo modelio bruožai.

VPM firmos yra neatsiejama realių verslo įmonių ir švietimo aplinkos dalis, todėl jos priklauso nuo įvairių kasdieninio gyvenimo pokyčių ir problemų. VPMF modelis yra labai lankstus ir, kaip parodė ilgalaikė patirtis, neišsemiamas idėjų šaltinis.

Kiekviena ugdymo įstaiga gali lanksčiai pritaikyti VPMF modelį ir jį plėtoti, remdamasi mokyklos strateginiais prioritetais ir tikslais.

Austrija. VPMF turėtų būti labiau vertinama ir turėti daugiau kontrolės įrankių (tai svarbu VPMF veiklos kokybei); VPMF vadovais turėtų dirbti tik mokytojai, kurie išmano specifinį VPMF mokymo metodą, nes tokiu būdu per praktinį mokymąsi sujungiamos visų dalykų teorinės žinios.

VPMF gali įvairiais būdais reklamuoti mokyklas ir būti sėkmingai naudojama jas pristatant. VPMF mokymas vadinamas vienu iš labiausiai mokinius motyvuojančių dalykų mokyklose. Glaudus bendradarbiavimas su realiomis verslo įmonėmis skatina efektyvų verslo funkcionavimą ir suteikia puikias mokinių įsidarbinimo galimybes.

Bulgarija. Praktikantai turi būti mokomi taip, kad galėtų išspręsti realaus gyvenimo problemas. Net mažiausiai mokinių turinti mokykla turėtų tenkinti individualius jų poreikius ir leisti jiems augti.

Norint rasti paprasčiausią būdą suteikti praktinės patirties tiek vadovams, tiek praktikantams, jiems reikėtų sukurti modernią darbo aplinką. Tėvams turi būti suteikiama nauja galimybė - būti įtrauktiems į mokyklos reikalus. Pati VPMF turėtų būti geriausias būdas mokyklai įžengti į verslo pasaulį.

VPMF turėtų būti neauditorinės veiklos centru - viskas, ko išmokstama VPMF, galima įgyvendinti tolesnėje mokymosi ir profesinėje veikloje, o viskas, ko išmokstama kitur, galima taikyti VPMF. VPMF turėtų būti išbandymų į sėkmingą karjerą kelias. VPMF motyvuoja mokinius lankyti mokyklą.

Lietuva. VPMF tinklas turėtų plėstis. Švietimo įstaigose jau įsteigtos ir veikiančios VPM firmos galėtų būti skirtos net tik mokyklos praktikantams, bet taip pat galėtų būti atviros ir kitoms tikslinėms grupėms: bedarbiams, siunčiamiems į įdarbinimo centrus, žmonėms su ribotais gebėjimais, visų amžiaus grupių žmonėms, norintiems įsteigti savo verslo įmonę (įskaitant VPMF praktikantų tėvus) ir kitiems. Tai padėtų sustiprinti ryšius tarp švietimo įstaigų, bendradarbiavimą su kitomis organizacijomis ir skatintų aktyvesnę socialinę atsakomybę.

Verslo praktinio mokymo firma – tai daugelio pedagogų, verslininkų sprendimus priimančių asmenų, kupinų entuziazmo ir noro modernizuoti švietimą ir mokymą bei suteikti geriausias galimybes visiems, kurie nori kurti geresnį ekonominį gyvenimą, mylimas kūrinys.

4 skyriuje pateikiamos VPMF vadovų, praktikantų ir verslininkų bendradarbiavimo ir sėkmės istorijos. Tegul šios istorijos įkvepia skaitytojus išbandyti ir pajusti jų pasitenkinimą ir džiaugsmą.

4. VERSLO PRAKTINIO MOKYMO FIRMŲ SĖKMĖS ISTORIJS

VPMF vertę ir naudą galima pailiustruoti sėkmės istorijomis. VPMF sėkmė grindžiama aktyvaus bendradarbiavimo formomis.

VPMF bendradarbiavimas su realiomis verslo partnerinėmis įmonėmis

Bendradarbiavimas su realiomis verslo partnerinėmis įmonėmis yra naudingas abiem šalims. Tokio bendradarbiavimo metu reali verslo partnerinė įmonė gali parengti būsimus darbuotojus, o VPMF tai yra naudinga, nes verslo partneris padeda užtikrinti, kad VPMF žinotų naujausius realaus verslo pasaulio įvykius ir pokyčius.

Kadangi **Austrijoje** yra daugiau nei 950 VPMF, galima nurodyti daug bendradarbiavimo su realiomis verslo partnerinėmis įmonėmis gerosios praktikos pavyzdžių. Keletas pavyzdžių:

Baldais prekiaujanti VPMF „Kreativ-Möbel“ bendradarbiauja su „Blaha-Möbel“ – didele baldų gamybos įmone. VPMF praktikantai dalyvauja šios realios verslo įmonės seminaruose ir mokymuose.

VPMF „Vienna International Print“ bendradarbiauja su „Freytag & Berndt“ bendrove (kartografijos įmonė), įgyvendindama kai kuriuos realius projektus, pavyzdžiui, Vienos žemėlapių sudarymas jaunimui.

Kai kurios **Bulgarijos** VPMF pasirinko savo verslo veiklas, atsižvelgdamos į jas remiančios realios verslo partnerinės įmonės veiklos sritį. Praktikantai, norėdami parodyti savo susidomėjimą, rašo laiškus mažoms ir vidutinėms realioms verslo įmonėms. Kai praktikantai gauna teigiamą atsakymą, jie pasirašo būsimo bendradarbiavimo su realia verslo partnerine įmone sutartį.

Lietuvos VPMF taip pat bendradarbiauja su realiomis verslo partnerinėmis įmonėmis. Keletas pavyzdžių:

VPMF „Bitas“ (Kauno statybininkų rengimo centras) bendradarbiauja su UAB „Biuroteka“ (biuro ir kompiuterinės įrangos įmonė), kuri suteikia galimybę VPMF praktikantams naudoti savo produktus prekių kataloge ir kitoje reklaminėje medžiagoje bei padeda formuoti jų kainų valdymo strategiją.

VPMF „Vigora“ (Vilniaus turizmo ir prekybos verslo mokykla) bendradarbiauja su moteriškais drabužiais prekiaujančia įmone „Mahoma“. Šios įmonės savininkas

finansiniškai remia VPMF „Vigora“, dalyvauja VPMF renginiuose ir kviečia VPMF praktikantus į „Mahoma“ produktų pristatymus.

Keletas realių statybos bendrovių („Elektra PRO“, „Statva“, „Statybos ritmas“, „Alvarsas“) teikia informaciją apie statybos technologijų vystymą ir teisės aktus, kuriais reglamentuojama statybos veikla. Jos organizuoja VPMF „Statma“ (Marijampolės profesinio rengimo centras) praktikantų verslo vizitus ir teikia materialią paramą pačiai VPMF.

Tarptautinis verslo praktinio mokymo firmų bendradarbiavimas

VPM firmos, kurių vienas iš tikslų yra tarptautinis bendradarbiavimas, nuolat prekiauja su VPM firmomis užsienyje. Visos VPM firmos turi galimybę užmegzti naudingus verslo ir socialinius ryšius tarptautinėse VPMF prekybos mugėse.

Austrijos VPM firmos savo kasdienės veiklos metu sudaro verslo sutartis su VPM firmomis užsienyje, įtraukiant į procesą ir kalbų mokytojus.

Kai kurios VPM firmos Austrijoje ir JAV (Niujorke) tęsia tradiciją keistis praktikantais. Šie mainai paprastai vyksta pavasarį, siekiant dalyvauti mugėje vienoje ar kitoje šalyje. Praktikantai dirba su savo kolegomis, lanko mokyklas ir dirba su kitomis VPM firmomis.

Daug Austrijos VPM firmų dalyvauja tarptautinėse mugėse užsienyje, pavyzdžiui, Vokietijoje, Italijoje, Šveicarijoje, Kroatijoje, Slovakijoje. Šia veikla grindžiamos kai kurios ilgalaikės partnerystės.

Yra daug bendradarbiavimo tarp mokyklų rūšių (įskaitant VPM firmas) Austrijoje ir užsienyje (kartais ES projektų ribose).

Kai VPMF centras ACT padėjo kuriant VPMF kitose šalyse ir perėmė VPMF tinklo globą daugelyje pietryčių šalių, pavyzdžiui, Kroatijoje, Kosove, Juodkalnijoje, Albanijoje, Bosnijoje ir Hercegovinoje, Serbijoje ir Moldovoje, daug įvairių VPM firmų pradėjo prekiauti šiame tinkle. Be to, kai kurie mokytojai dalyvauja tų šalių VPMF vadovų rengimo procese ECONET projekto (ES projektas), vykdomo jau 10 metų, ribose.

Bulgarijos centrinis biuras pasirašė bendradarbiavimo sutartį su Juodkalnijos centriniu biuru. Ta pačia veikla užsiimančios VPMF organizuoja bendrą stendą Bulgarijos VPMF mugėje TF TEST ir nuo 2009 metų 50 dalyvių iš Juodkalnijos VPMF tinklo jau buvo atvykę į šią mugę. Be to, 2012 metais pirmoje tarptautinėje mugėje Juodkalnijoje dalyvavo Bulgarijos VPMF.

Lietuvos VPM firmos daugiausia prekiauja su VPM firmomis iš Šveicarijos, Vokietijos, Švedijos, Rumunijos, Austrijos, Suomijos ir t. t. Dauguma ryšių užsimezga tarptautinėse VPMF mugėse.

VPMF praktikantų tolesnė profesinė karjera

Dirbant ir mokantis VPMF įgytas žinias galima taikyti praktikoje. Tai padeda toliau vystyti VPMF praktikanto karjerą, pradėti savo verslą, rasti darbą ar įsitraukti į

visuomeninę veiklą. Besimokantys turi galimybę pritaikyti savo asmenines vertybes versle.

VPMF praktikantai, įvertindami laiką, praleistą VPMF, nurodo įvairius privalumus ir naudą. Daugeliui iš jų darbo patirtis VPMF firmoje yra pirmoji jų profesinė patirtis ir dažnai tampa pirmu žingsniu, lipant karjeros laiptais. VPMF yra puiki priemonė lavinant žmonių verslumo įgūdžius ir atveriant vartus į sėkmingą karjerą.

Dažnai talentingi ir motyvuoti VPMF praktikantai, pabaigę mokslus, pradeda savo verslą ir yra aktyvūs VPMF rėmėjai, konsultantai ir padėjėjai. Jie konsultuoja VPMF verslo klausimais, pateikia verslo problemas kaip užduotis praktikantams, dalyvauja VPMF renginiuose ir tampa baigiamųjų egzaminų ir VPMF prekybos mugių vertinimo komisijų nariais.

Austrija:

VPMF yra puiki alternatyva monotoniškoms pamokoms ir palaiko komandinį darbą. Atmosfera skiriasi nuo tradicinėje klasėje vyraujančios atmosferos: ji yra atviresnė, triukšmingesnė, laisvesnė.

VPMF praktikantas

VPMF yra pasiruošimas gyventi pabaigus mokyklą. Mokiniai mokosi dirbti savarankiškai ir komandoje bei gali toliau vystyti savo įgūdžius. Jie pamato, į ką panašus tikras darbas.

VPMF praktikantas

Mano nuomone, VPMF yra labai svarbus mokyklose mokomas dalykas, nes praktikantai supranta, ko iš jų bus tikimasi darbo pasaulyje ateityje.

VPMF praktikantė

Išdirbęs 25 metus mažose ir didelėse įmonėse, išgirdau apie mokymo verslo įmonėse galimybę mokyklose – VPMF – ir esu labai sujaudintas! Tai „trūkstama grandis“, būtinybė.

VPMF praktikantas

Bulgarija:

Vyara Ivanova yra buvusi Nacionalinės finansų ir verslo mokyklos (Sofija, Bulgarija) VPMF praktikantė. Šiuo metu ji dirba vaiko politikos koordinatore Vaikų Nacionalinio tinklo organizacijoje (National Network for Children). Daugelis pagalvotų, kad VPMF ir verslo specialybę baigusio praktikanto karjera civiliniame sektoriuje yra paskutinis dalykas, kuris ateitų į galvą, renkantis profesiją. „VPMF buvo labai svarbi mano profesinėje karjeroje pirmaisiais mano darbo metais. Aš pradėjau dirbti žinodama, kas yra komandinis darbas ir pagarba kitų kolegų nuomonei ir pastangoms. Taip pat VPMF mes sužinojome, kaip oficialiai bendrauti su klientais ir verslo partneriais. Pasirengimas ir dalyvavimas tarptautinėje VPMF mugėje Zalcburge 2001 metais buvo ne tik nepamirštama patirtis, bet ir labai vertingas ir visapusiškas gyvenimas, pateiktas kaip praktinė užduotis. Aš pritaikiau įgytas žinias savo kasdieniame darbe, kur net paprastas įgūdis gebėti dirbti su biuro technika man reiškė labai daug. Po dvejų metų, prieš man baigiant bakalauro

studijas, aš jau buvau administracijos direktorė, atsakinga už projektų rengimą ir visų administracinių procesų koordinavimą organizacijos viduje”.

Nikoleta Teneva: „Šiuo metu studijuojau Nacionalinės ir pasaulio ekonomikos universiteto finansų programoje ir dirbu buhalterinės apskaitos įmonėje. VPMF man leido suprasti, kaip svarbu jau pradiniam etape užmegzti ryšį tarp mokyklos ir verslo įmonės, siekiant įgyti kuo geresnį išsilavinimą. VPMF man labai padėjo pagilinti žinias ir suteikė progresyvių kūrybinių mąstymų bei labai patobulino mano bendravimo įgūdžius ir vaizduotę. Pagaliau tai buvo puiki patirtis, kuri mane motyvavo, išmokė kruopštumo ir tikslumo vykdant užduotis.“

Iliyana Antonova, universiteto studentė, dirbanti buhalterinės apskaitos įmonėje: „Nors vis dar buvau praktikantė ir mokiausi 11 klasėje, mes laimėjome projekto „Mokomoji įdarbinimo agentūra“ finansavimą kartu su Bulgarijos VPMF centru. Tai mane įkvėpė dėl praktikos kreiptis į didžiausio Bulgarijos banko ryšių su visuomene padalinį. Mano vadovai ir kolegos negalėjo patikėti, kad mano turimi įgūdžiai ir kompetencijos buvo mokymosi VPM firmoje rezultatas.“

Visi šie buvę praktikantai baigė mokyklas, į kurių mokymo programas buvo įtrauktas privalomas mokymas VPMF.

Lietuva:

Jurgita Matikonytė-Jusčinskienė – buvusi VPMF „Austė“ (Kauno prekybos ir verslo mokykla) praktikantė. Dabar ji dirba skyriaus vadove didžiausiame Baltijos šalyse statybos ir namų ūkio tinkle. „Darbas VPMF „Austė“ padėjo man atrasti save ir nuspręsti, kurią sritį pasirinkti: darbą su klientais ar administracinių užduočių vykdymą. Pasirinkau administracinį darbą. Sprendimui įtakos turėjo mano darbas VPMF „Austė“ žmogiškųjų išteklių padalinyje“, - sakė Jurgita.

Buvęs VPMF praktikantas *Andrius Jankauskas*, verslo įmonės „Mahoma“ savininkas, yra aktyvus VPMF „Vigora“ partneris. „Mahoma“ veikia ir patirtimi grindžiamas šios VPMF darbas. Andrius reguliariai dalyvauja VPMF renginiuose ir konkursuose bei yra egzaminų komisijos pirmininkas.

VPMF „Bitas“ praktikantas *Linas Žukauskas* yra IT sistemų specialybės mokinys, bendradarbiaujantis su Lietuvos centriniu biuru, kuriant VPMF prekybos mugių reklaminių plakatų dizainą ir VPMF mugių nugalėtojų apdovanojimui skirtus aukso, sidabro ir bronzos ženklus.

Verslo praktinio mokymo firmų dalyvavimas projektuose

VPM firmos turi galimybę pagerinti mokymo procesą VPM firmoje, dalyvaudamos įvairiuose nacionaliniuose ir tarptautiniuose projektuose. Daug VPM firmų buvo įsteigta įgyvendinant įvairius projektus ir sėkmingai veikia iki šiol.

Austrija:

2002 metais pristatytas nacionalinis išorinio vertinimo konkursas „**Verslo praktinio mokymo firmų kokybės ženklas**“. Kiekvienais metais įvertinama veikla ir suteikiami pažymėjimai apie 30 proc. VPM firmų visų tipų mokyklose. 2005 metais, remiantis apie 30 kriterijų sąrašu, ši vertinimo sistema buvo taikoma kaip ir ONR 42000 (specialus OENORM, kuriuo nustatomi nacionaliniai standartai). Sėkmingas VPMF dalyvavimas „Verslo praktinio mokymo firmų kokybės ženklo“ konkurse reiškia, kad darbuotojai dirbo VPMF, sertifikuotoje pagal **ONR 42000**. Tai patvirtinama atskiru pažymėjimu.

Austrijos kokybės pažymėjimas QM2020, ONR 42000

Bulgarija:

Kai kurios VPM firmos įsteigtos kaip užklausinės veiklos centras įgyvendinant Europos socialinio fondo projektus. Tai naudinga priemonė siekiant organizuoti biurą mokykloje ir įgyti patirties ateityje užsiimti tvaria veikla įvairiose srityse. Centrinis VPMF biuras inicijavo projektus, kuriuose gali dalyvauti visos nacionalinio tinklo VPM firmos:

- „Ėjimas į mokyklą“ (angl. „Walking to school“), kai VPMF praktikantai moko pradinių mokyklų moksleivius. Tai bendrovės socialinės atsakomybės praktikos dalis;
- Bulgarijos jaunimo verslo lyderių forumas. Tai VPMF vadovų organizacija;
- įmonių socialinės atsakomybės akademija (angl. „Academy Corporate Social Responsibility“);
- įdarbinimo agentūra PRAKTIKA;
- „Darbo valanda“ (angl. „Business Hour“);
- Dinamiškiausiai besivystantis bankas (angl. „The most dynamically developing bank“).

Lietuva:

VPMF „Austė“ (Kauno maisto pramonės ir prekybos mokymo centras) ir VPMF „Statinga“ (Vilniaus statybininkų rengimo centras) dalyvavo projekte „Akys pamatys, rankos padarys“ (angl. „The eyes will see, the hands will make“) su Vokietijos, Suomijos ir Rumunijos partneriais. Projekto tikslas buvo įgyti žinių apie tarptautinį verslą, praktinio verslo mokymą VPM firmose iš kitų šalių ir patobulinti praktikantų įgūdžius.

VPMF „Vilniaus draudimas“ (Vilniaus geležinkelio transporto ir verslo paslaugų mokykla) dalyvavo projekte, kurio metu buvo rengiama draudimo konsultanto mokymo programa ir metodinė medžiaga.

Verslo praktinio mokymo firmų dalyvavimas renginiuose

Kiekvienais metais VPMF turi galimybę dalyvauti tarptautinėse ir nacionalinėse VPMF prekybos mugėse ar kituose renginiuose. VPMF prekybos mugė yra svarbiausias visų metų veiklos momentas, kai VPMF praktikantai susitinka ir varžosi vieni su kitais, užmezga ryšius ir prekiauja. VPM firmos taip pat gali dalyvauti kituose ne VPMF tinklo renginiuose.

Kiekvienais metais daug **Austrijos VPMF** dalyvauja mugėse užsienyje, pavyzdžiui, Šveicarijoje, Italijoje, Vokietijoje, Čekijos Respublikoje ar Slovakijoje, o kai kurios iš jų keliavo net į Niujorką ir Kiniją!

Kai kuriose Austrijoje (ne tik centrinio VPMF biuro ir Švietimo ministerijos, bet **ir mokyklų ir kitų įstaigų**) organizuojamose VPMF mugėse dalyvauja VPM firmos iš kitų šalių. Pavyzdžiui, grupė mokinių iš Rumunijos atvyko į VPMF mugę Liezen (Austrija), kurią organizavo mokinių projekto grupė iš BHAK/BHAS 2013 m. kovo mėnesį.

2013 metų regioninė mugė Liezene

2012 metų ACTY konkurso šventė

2013 metais studentai iš keturių Rumunijos universitetų taip pat dalyvavo mugėje Vienoje, kurią organizavo Schumpeter verslo kolegija. O **VPMF mugėje Vienoje**, organizuojamoje kas dvejus metus Rotušėje, dalyvavo apie 20 VPMF iš įvairių Europos šalių ir viena VPMF komanda iš Niujorko.

ACT organizuoja **du kartus per metus vykstantį konkursą, vadinamą ACTY**, kur numatyta daug įvairių varžymosi sričių: geriausia interneto svetainė, geriausia partnerė įmonė, geriausia rinkodaros kampanija ir slaptas pirkėjas. Keturios realios verslo įmonės sutiko būti partneriais ir įsteigė prizus laimėjusioms komandoms apdovanoti.

Svarbiausias **Bulgarijos VPMF** tinklo renginys yra kasmetinė tarptautinė VPMF mugė, vadinama **TF FEST**. Pasiruošimas ir dalyvavimas mugėje yra įtrauktas į oficialią VPMF mokymo programą. Tai mokslo metais vykstančias įvairias veiklas vainikuojantis įvykis. Mugės dalyviai kuria savo VPMF stendo dizainą, reklaminę medžiagą ir katalogus, dalyvauja įvairiuose konkursuose (10–15 konkursų kasmet) ir

ruošiasi prekiauti su kitais dalyviais. Mugėje vyksta ir kiti renginiai: Bulgarijos jaunimo verslo lyderių forumas, įmonių socialinės atsakomybės akademija ir metinis VPMF vadovų susitikimas. Daug mokyklų organizuoja mokyklos ar regionines prekybos mugės ir atvirų durų dienas mokyklose.

TF FEST mugių vaizdai

Ivanas Sokolovas, vyriausiasis tarptautinių mugių vadovas iš Plovdivo (Bulgarija) sako:

Verslo praktinio mokymo firmų mugė TF FEST jau 8 metus vyksta Plovdivo parodų centre. Kasmet įrodoma, kad tai yra geriausias būdas užmegzti darbo ryšius tarp verslo ir švietimo organizacijų. Svarbu kurti, vystyti ir skatinti jaunų žmonių verslumo dvasią, nes tai suteikia jiems galimybę išbandyti savo įgūdžius realioje verslo aplinkoje.

Plovdive yra didžiausias mugių centras Bulgarijoje. Tai, kad savivaldybė, specialistai ir bendruomenė ištiesė ranką jauniems verslininkams, reiškia, jog verslo įmonės pripažįsta šio mokymo būdo tinkamumą, siekiant paruošti konkurencingus ateities verslininkus ir verslo partnerius. Dabar mugė TF FEST gali konkuruoti su didžiausiais renginiais, vykstančiais Plovdivo parodų centre. Šios mugės stiprioji pusė yra dalyvių idėjos, entuziazmas ir kūrybiškumas."

Lietuvos VPMF tinklas jau 17 metų organizuoja **kasmetines tarptautines VPMF prekybos mugės**. VPMF mugės nugalėtojai gauna apdovanojimus, diplomus ir prizus, kuriuos suteikia realios verslo partnerinės įmonės ir mugių organizatoriai.

VPMF stendų jūra mugėje Lietuvoje

„Auksinės mugės VPMF“ nominacijos laimėtojai

Sėkmingai atstovaudamos VPMF veiklą ir mokyklos specialybes, siekdamos bendrauti verslo aplinkoje, VPMF dalyvauja ir kitose parodose bei mugėse. VPMF „Statinga“ (Vilniaus statybininkų rengimo centras) dalyvavo didžiausioje statybos parodoje Lietuvoje, VPMF „Šagrenė“ (Šiaulių profesinio rengimo centras) - tarptautinėje verslo parodoje „EXPO Aukštaitija“.

VPMF „Austė“ (Kauno prekybos ir verslo mokykla) dalyvavo Kauno jaunimo darbo centro renginyje „CV rengimas, darbo paieška, pokalbis su darbdaviu ir įdarbinimo dokumentų rengimas“. Pasiektas rezultatas - panaudodami įgytas žinias, mokiniai peržiūrėjo ir atnaujino savo VPMF verslo dokumentus ir procedūras.

Visos Vilniuje įsikūrusios VPMF dalyvavo moksleivių konferencijoje „Verslumo įgūdžiai ir karjera“, kurią organizavo VPMF „Gija“ (Vilniaus paslaugų verslo darbuotojų profesinio rengimo centras). VPMF praktikantai pristatė savo VPMF ir pasirašė bendradarbiavimo sutartis.

Kitų verslumo ugdymo metodų taikymas

Verslumas gali būti ugdomas taikant įvairius metodus. Profesinio mokymo įstaigose dažniausiai naudojami VPMF ir *Junior Achievement* metodai. Kai kurios mokyklos labai sėkmingai sujungia įvairius metodus.

2005 metais **Austrijos** Švietimo ir mokslo ministerija įsteigė **Verslumo ugdymo centrą** „Menas ir kultūra“, kuris siūlo keletą veiklų, pavyzdžiui, mokytojų rengimą, verslo plano konkursus ir verslumo ugdymo įstaigų sertifikavimą. Kadangi VPMF metodas yra laikomas vienu iš geriausių būdų ugdyti verslumo dvasią, tad VPMF veikla yra įvardijama verslumo ugdymo mokyklų vertinimo kriterijų sąrašė.

Junior Achievement bendrovės laikomos mokymo modeliu, papildančiu VPMF mokymą. Jis dažniausiai taikomas bendrojo lavinimo įstaigose mokant mokinius prieš jiems įsidarbinant VPMF.

Bendradarbiavimas tarp VPMF ir *Junior Achievement* įmonių nėra pagrindinis verslumo ugdymo tikslas, tačiau jis sukuria gerai struktūrizuotos organizacijos pavyzdį čia dirbančiam mokytojui (-ams). Be to, mokiniai turėtų skirti šiuos abu metodus.

Kai kurios profesinės mokyklos **Bulgarijoje** vysto kelias verslumo ugdymo formas: tiek VPMF, tiek ir *Junior Achievement* metodus. Tokios mokyklos siūlo įgyti įvairias specialybes skirtingose klasėse. Mokyklos gali pasirinkti, kuri iš šių formų labiau atitinka jų poreikius ir išteklius.

Lietuvos VPMF „Vivateco“ įsikūrusi Raseinių technologijos ir verslo mokykloje yra sėkmingas bendradarbiavimo tarp VPMF ir *Junior Achievement* pavyzdys. Pagal *Junior Achievement* metodą įkurtos bendrovės moksleiviai gamina įvairių rūšių konditerijos gaminius, tada VPMF „Vivateco“ praktikantai juos fotografuoja, naudoja nuotraukas kataloguose, jas aprašo ir pateikia produktus VPMF rinkoje Lietuvoje ir užsienyje.

INFORMACIJOS ŠALTINIAI IR LITERATŪRA

Informacijos šaltiniai

AT:

www.act.at

www.bmukk.gv.at

www.berufsbildendeschulen.at

BG:

www.buct.org

www.mon.bg

www.navet.government.bg

www.mi.government.bg/en/themes/brandiko-and-tf-fest-10-285.html

www.fair.bg

LT:

www.sl.viko.lt

www.smm.lt

www.kpmmpc.lt

Literatūra

Entrepreneurship Education at School in Europe. National Strategies, Curricula and Learning Outcomes, March 2012

National Curriculum Austria, College of Business Administration.

Federal Law Gazette *BGBI. II Nr. 291/2004*

EU Series. Titles:

Nr.1 Building Entrepreneurial Mindsets and Skills in the EU

Nr.2 Using standards to support growth, competitiveness and innovation

Nr.3 Facilitating Transfer of Business

Nr.4 The Smart Guide to Service Innovation

Nr 5 How to support SME Policy from Structural Funds.

Towards Greater Cooperation and Coherence in Entrepreneurship Education, European Commission, 2010.

http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/index_en.htm

<http://www.eesi-impulszentrum.at/index2.php?>

Entrepreneurship-Symposien: Symposium_in_Graz_7.5.2009

http://ec.europa.eu/education/lifelong-learningpolicy/doc28_en.htm

<http://cms.europen.info/>

Lietuvos VPMF centras „Simulith“, bendradarbiaudamas su Austrijos ir Bulgarijos VPMF centrais, vykde Leonardo da Vinci naujovių perkėlimo projektą „Privalomasis mokymas verslo praktinio mokymo firmose (VPMF) profesinio ugdymo institucijose“. Pagrindinis projekto tikslas yra sukurti gaires profesinio mokymo įstaigoms bei Švietimo ir mokslo ministerijai, siekiant supažindinti su privalomo praktinio mokymo VPMF nauda. Praktika VPMF leistų profesinės mokyklos mokiniams įgyti praktinių įgūdžių, plėtoti verslumo kompetencijai priskiriamas savybes, kurios yra labai svarbios siekiant mokiniui įsitvirtinti darbo rinkoje.

Austrijos ir Bulgarijos VPMF centrai pasidalijo VPMF, kaip privalomo mokomojo dalyko profesinėse mokyklose tam tikrose mokymo programose, įdiegimo patirtimi. Ši patirtis tai neįkainojama paspartis Lietuvos profesinio mokymo įstaigoms rengiant praktinio mokymo programas.

Projekto partneriai (nuotraukose prieš ir po teksto), siekdami išsiaiškinti situaciją ir problemas, susijusias su VPMF modelio diegimu profesinėse mokyklose, ištyrė modelio privalumus ir trūkumus. Kai kurie tyrimų duomenys panaudoti šiame leidinyje.

ACT – Austrija

Austrijos verslo praktinio mokymo firmų centras/Austrian Centre of Practice Firms, Esslinggasse 5/9; 1010 Viena, Austrija

Tel: +43 1 532 2978; Faks: +43-1-5322978-18; el paštas info@act.at; www.act.at

BUCT – Bulgarija

Bulgarijos verslo praktinio mokymo firmų centras/Bulgarian Centre of Training Firms,

52A G.M.Dimitrov Blvd; 1125 Sofija, Bulgarija

Tel./faks. + 359 2 963 2272; el. paštas info@buct.org; www.buct.org

SIMULITH Centras – Lietuva

Lietuvos verslo praktinio mokymo firmų centras/Lithuanian Centre of Practice Firms,

Vilniaus Kolegija - Saltoniškių g. 58-117; 08105 Vilnius, Lietuva

Tel. /faks.: +370 5 219 1646; el. paštas slinfo@viko.lt; www.sl.viko.lt

© Nuotraukos iš ACT, BUCT, SIMULITH archyvų

